

A la galerie Nadja Vilenne Liège

Maurice Pirenne, 'L'orange', 1967, huile sur panneau, 24,5 x 24,5 cm, courtesy Galerie Nadja Vilenne

COLUMN

Out of order

Een zomerdag in Stockholm. Op weg naar de ingang van het Moderna Museet wandel ik voorbij de bewegende sculpturen van Niki de Saint Phalle en Jean Tinguely. Mooi, hoe dit kinetische kunstenaarskoppel hier na hun dood nog steeds kabaal maakt. In het museum is het stil, een heerlijke rust daalt over me neer. Ik stap er meteen naar een paar kubistische werken van Picasso en Braque. Het blijft me fascineren hoe die twee op een paar maanden tijd de kunstgeschiedenis op zijn kop hebben gezet. Vandaag is dat ondenkbaar geworden; kunstenaars zitten maar wat in de marge te rommelen terwijl de grote revoluties zich elders voltrekken. Ik bekijk aandachtig een collage van Picasso, waarin hij een krantenartikel heeft verwerkt. Onderaan, in kleine lettertjes, lees ik de naam van de journalist: Georges Bra – de rest van de naam heeft Picasso er afgeknipt, een knipoog naar zijn collega en drinkebroer. Ja, voor dit soort details, die nooit te zien zijn op reproducties, ga ik graag naar een museum.

En dan gaan de lichten uit. Het is nog lang geen sluitingsuur, de bezoekers kijken elkaar vragend aan. Dit moet een panne zijn. Gelukkig valt door de centrale koepel nog voldoende daglicht. In het gedempte licht zien de werken er heel anders uit, mysterieuzer – mooier zelfs. Na de aanvankelijke verbazing zet iedereen zijn weg verder. Ik wil me naar de zaal begeven met Robert Rauschenbergs iconische assemblage 'Monogram', maar een suppoost komt het feestje verpesten: iedereen moet het museum verlaten, de panne treft de hele buurt en kan vandaag niet meer worden opgelost. Buiten zijn de sculpturen van de Saint Phalle en Tinguely stilgevallen. En ik realiseer me hoe de kunst van de laatste halve eeuw afhankelijk geworden is van elektriciteit. Tot voor de Tweede Wereldoorlog werd er vooral geschilderd en gebeeldhouwd – objecten die je zonder veel moeite kon tonen: een sokkel op de grond, een haakje in de muur en klaar was kees. Maar toen begon Tinguely machines te maken, Dan Flavin TL-lampen op te hangen en Nam June Paik met televisies te knutselen, en plots werd kunst heel kwetsbaar. In elk museum voor hedendaagse kunst is er tegenwoordig wel één werk met een bordje OUT OF ORDER.

Met een winters elektriciteitstekort in het vooruitzicht moeten we misschien eens nadenken over een afschakelplan voor musea. Welke zetten we zonder stroom en welke niet? De musea voor oude kunst kunnen we zonder probleem afkoppelen, maar wat te doen we met al die elektrisch aangedreven kunst die verspreid zit over de verschillende hedendaagse musea? Misschien moeten we die samenbrengen in één museum dat we niet afkoppelen? Goed plan, maar dat is niet voldoende; op lange termijn moeten alle musea energieneutraal worden. Met zonnepanelen op het dak en windmolens in de tuin. Maar ook de kunst zelf moet minder energie verbruiken. Die ratelende en hitte producerende 8mm-projectoren, die ouderwetse dia-carrouzels zijn nergens meer voor nodig. Waarom blijven jonge kunstenaars toch terugrijpen naar die oude energie-verstinkende brol? Allemaal valse nostalgie, vervang dat door zuinige LED-projectoren. Dat zou pas een revolutie zijn. De nieuwe generatie kan nog veel leren van Panamarenko. Een visionair kunstenaar was dat: van stroompannes hebben zijn machines nooit veel last gehad.

Joris VERMASSEN

REDÉCOUVRIR MAURICE PIRENNE

La galerie Nadja Vilenne propose actuellement une exposition d'une quarantaine de peintures et de pastels de Maurice Pirenne (1872-1968). Né à Verviers, l'artiste a eu une carrière aussi longue que volontairement discrète. L'accrochage, réalisé par le jeune artiste Olivier Foulon, permet de s'attacher à chaque œuvre isolément, tout en créant des relations figurales entre les différentes peintures. Les œuvres qui composent l'exposition proviennent de collections privées ; elles témoignent d'une cohérence et d'une variété dans le travail de cet artiste contemporain de tous les mouvements picturaux du tournant entre les 19ème et 20ème siècles.

Colette DUBOIS

On appelle 'autodidactes' ceux qui ne fréquentent ni écoles, ni académies : la formation de Pirenne a pris la forme de voyages d'études à Gand, Bruges, Paris et Bruxelles durant lesquels il s'est frotté tant à la peinture classique qu'aux mouvements de l'époque. En 1900, il revient dans sa ville natale où il demeurera jusqu'à la fin de sa vie. Ces éléments biographiques trouvent un écho dans son œuvre : des grands formats de ses débuts il va progressivement se tourner vers des formats de plus en plus petits. Les paysages qu'il peint deviennent ceux de la ville avant de représenter ce qu'il voit de sa fenêtre. Il s'attache aux scènes d'intérieur et, les années passant, ce sont

les objets quotidiens – un bouquet de fleurs, des bouteilles, une cruche en fer sous le robinet de la cuisine, le pot à tabac – y compris les plus intimes – la robe de chambre, la pipe – que l'on retrouve d'une œuvre à une autre. Il va aussi décider de cesser d'exposer laissant à ses amis le soin de s'occuper de son œuvre.

Pirenne peignait ce qu'il voyait, comme il le voyait : le jardin derrière la fenêtre, deux crayons sur une table ou ses pieds chaussés de pantoufles sous la fumée de sa pipe... Les cadrages de ses tableaux épousent ce regard qui évoque le cinéma : caméra subjective, surcadrages, décentrement. Des rapports singuliers s'instaurent entre l'ensemble et le détail. Le décor est brossé de façon minimale – une couleur modulée de zones d'ombre et de lumière figurant tantôt un jardin, tantôt un intérieur – et le sujet (souvent un objet) qui donne son titre à l'œuvre émerge comme un éclat vif. Un petit trait rouge figure une allumette, un cercle d'un jaune intense au centre du tableau devient fruit, la poignée de la porte scintille de bleu, une abeille se détache dans le paysage au sommet du bouquet de fleurs mauves.

Reconsidérer une œuvre du passé et lui apporter une lecture actuelle relève d'une des missions des musées, puisqu'ils s'y livrent trop peu, des acteurs privés s'attachent à réaliser ce travail essentiel. Cette exposition inaugure les 'cycles hors-champ' que la galerie Nadja Vilenne entend répéter chaque été ; il ne s'agit pas d'un hommage, mais de la confrontation d'une œuvre au regard contemporain. On ne peut qu'espérer que cette belle redécouverte de Maurice Pirenne trouve des prolongements dans un futur proche.

Maurice Pirenne jusqu'au 19 septembre à la galerie Nadja Vilenne rue commandant Marchand, à Liège. Ouvert du je-sa de 14-18h et sur rendez-vous.

Sofie Van der Linden in Bruthaus Gallery

HET IN KAART GEBRACHTE ONVERMOGEN

Sofie Van der Linden, 'MIJNSCHACHTEN WATERSCHEI', potlood op papier 73 x 110cm, scan fotorama

Het onvermogen om een kaart of een plattegrond weer te geven, dat lijkt het hoofdthema van de tentoonstelling 'Coin Perdu' van Sofie Van der Linden (°1986, Turnhout) in Waregem te zijn. Tijdens haar residentie in 2014 in het FLACC - Werkplaats voor beeldende kunstenaars in Genk maakte ze een aantal zwart-witte tekeningen gebaseerd op haar persoonlijke observaties in en rond deze stad. Deze tekeningen worden nu ter gelegenheid van haar gelijknamige boek tentoongesteld in de Bruthaus Gallery.

In de late negentiende eeuw schilderde de landschapschilder Emile Van Doren vanuit zijn kunstenaarsvilla die Coin Perdu heette, het landschap van Genk. Dat was de aanzet voor kunstenaars

uit binnen- en buitenland om zich door het toen nog desolate landschap te laten inspireren. In het begin van de twintigste eeuw begon de stad drastisch te veranderen: er kwamen drie mijnen, drie kerken, drie wijken en drie winkelstraten. Nu de mijnbouw verdwenen is, blijft de aangelegde stedelijkheid versnipperd achter. De onregelmatigheden in het landschap vatten de blik en geven de stad een vreemd en bevreemdend karakter. Het waren deze versnippering en deze vervreemding die Sofie Van der Linden inspireerden voor een reeks tekeningen op basis van haar wandelingen en fietstochten door de wijken, gefascineerd als ze was door de ruimtelijke ordening van de plek.

STATE OF MIND

We zien dan ook in haar werk rotondes, lijnen, pijlen die continu de richting aangeven (is dit de richting voor het kijken? Of zijn het de richtingen in de stad?). In het lijnen- en het vormelijke spel van haar tekeningen is er vaak geen ankerpunt. Het perspectief klopt bewust niet. Hoewel ze op het eerste gezicht zeer sober lijken, zorgen ze voor een verwarring en verstoren ze de blik. Slechts op een onrechtstreekse manier is er enige referentie aan de realiteit van de plekken. Het stadhuis is geen stadhuis meer. De parking heeft een constructivistisch-achtige gedaante gekregen. Op die manier wil de kunstenaar ons confronteren met het gegeven dat de ruimtes zoals we die dagelijks waarnemen, uiteindelijk verworpen tot een mentale ruimte. Enkel de titels van de werken zijn heel direct en concreet. Zo lezen we 'Fietstunnel Hoevezavellaan', 'Stadhuis Genk', 'Ronde Europalaan', enzovoort.

Het nieuwe boek 'Coin Perdu' ligt volledig in de lijn van het nog jonge oeuvre van Sofie Van der Linden. De uitgever, MER. Paper Kunsthalle, heeft er dankzij de geslaagde vormgeving van Geoffrey Brusatto voor geopteerd om de vorm en het formaat van het boek als een wegenatlas op te vatten. De reeks van tien tekeningen werd op ware grootte geprint, gevouwen en verknipt. Deze fragmentatie zorgt ervoor dat je het boek anders leest: het omslag is uitvouwbaar en geeft alle tekeningen van Sofie Van der Linden integraal weer.

Inge BRAECKMAN

Sofie Van der Linden, 'Coin Perdu', tot 13 september in Bruthaus Gallery, Molenstraat 84, Waregem. Open za-zo van 14-18 u. en op afspraak. www.bruthausgallery.be
Het boek 'Coin Perdu' werd uitgegeven door MER. Paper Kunsthalle. ISBN 978 94 9177 599 5 en kost 25 euro. Alles exemplaren zijn genummerd en gesigneerd door de kunstenaar.

EXPO KORT

MandelART

Tinka Pittoors, 'Dubbellucht', 2015

In het ex-jeansatelier De Fenix in Oostrozebeke loopt de vijfde triënnale MandelART. Na diverse edities waarin restanten van industrieel vliaserfgoed, schoolpaviljoenen van De Coene, of een landgoed uit 1776 het decor uitmaakten, werd thans gekozen voor een verlaten jeansatelier (FENIX) uit de jaren 70. Het gegeven dat dit gebouw al een tijd verlaten staat, op zoek naar een nieuwe invulling (of afbraak?), is voor MandelART tevens het vertrekpunt om dit als een fase te zien naar een nieuwe ontwikkeling voor de triënnale.

Een 25-tal kunstenaars nemen deel. Op de gevel van Fenix prijkt een verwelkomingsbord van Johan Van Geluwe, dat evolueert van 'ten strengste verboden de kunstwerken aan te raken' tot 'Omhels de kunstwerken aub'.

Damien De Lepeleire toont onder meer een 'Chinese Landscape' en bouwt met zijn vouwsculpturen verder op zijn fascinatie voor Afrikaanse en Aziatische culturen. Lucas Devriendt schildert (haast in een traditie) zijn ateliertafel met rommel er op, zoals een verfrommeld blikje Cola. Tinka Pittoors toont in 'Dubbellucht' een structuur van rizomen, virussen en cellen. Dirk Scheerlinck interpreteert het werk 'Maal der Maaiers' van Jean-François Millet op een muur. Jonas Vansteenkiste, altijd op zoek naar nieuwe manieren om met de begrippen 'woning' en 'wonen' om te gaan, toont onder meer de sculptuur 'A pile of homes'. Kathleen Huys experimenteert met verschillende dragers, arme materialen en schilderwijzen: hier gebruikt ze onder meer jeans (zie de vorige bestemming van het Fenixatelier) als drager en materiaal.

Bij de andere deelnemers nog onder meer Ben Benaouisse, Lawrence Malstaf, Chris Rotsaert en Steve Schepens.

Vijfde triënnale MandelART in Fenix-atelier, Ingelmunstersteenweg 209, Oostrozebeke. Nog open op 12-13 september van 14-19 u. www.mandelart.be

'The Corner Show' in Extra City

Vanaf 12 september loopt in Extra City Kunsthall Antwerpen een nieuwe groepstentoonstelling, die samengesteld is door Wouter Davidts in samenwerking met Philip Metten en Mihnea Mircea. 'The Corner Show' stelt een specifiek vraagstuk uit de kunst en de architectuur aan de orde: de ruimte en de figuur van de hoek.

'Untitled (Corner Piece)', 1964, van Robert Morris is een sleutelwerk binnen de kunstgeschiedenis van de voorbije decennia geworden. Aangezien het een uitzonderlijke plaats in de traditionele galerie bezette, is het werk een referentiestuk geworden voor de verschillende ruimtelijke strategieën die kunstenaars sinds het minimalisme ontwikkeld hebben, en voor andere 'hoekwerken' die kunstenaars sindsdien hebben geproduceerd. 'The Corner Show' zal de conceptuele en visuele redenen schetsen waarom bepaalde werken de hoeken van tentoonstellingsruimten innemen. Kunstenaars, ontwerpers en makers van verschillende generaties onderzoeken met bestaand en nieuw werk de ruimte en de figuur van de hoek. Naast zijn ruimtelijkheid kan de hoek ook eerder filosofisch gelezen worden als een plek van bestraffing, verwaarlozing of bescherming. De werken worden gepresenteerd in een specifieke sculpturale scenografie van kunstenaar Philip Metten. Met het ontwerp voor 'The Corner Show' wil Philip Metten zowel beeld als oriëntatie genereren voor de ruimte van Extra City. Het uitgangspunt is daarbij dat de figuur en het gegeven van 'de hoek' net wel beeld en oriëntatie bieden, en dat de scenografie daar zowel inhoudelijk als vormelijk uitdrukking aan wil geven. Het ontwerp verankert zich rond de wenteltrap en valt uiteen in vier verschillende onderdelen, respectievelijk een kabinet ('het brein'), een sas, een vestibule en een veelvormig assortiment wanden. De onderdelen leveren een gevarieerd assortiment aan ruimtes – en dus: hoeken – op, waarbinnen de tentoonstelling zich vervolgens kan ontplooiën.

'The Corner Show' van 12 september tot 6 december in Extra City, Eikelstraat 31, Antwerpen-Berchem. Open wo-zo van 13-18 u. www.extracitykunsthall.org